

1. Placemat

Een werkvorm voor coöperatief leren is de [placemat](#). Deze werkvorm kan gebruikt worden voor het opfrissen van kennis bij de start van een les.

Het kan vergeleken worden met een brainstorm. Echter, bij de placemat heeft iedere leerling in een groepje van 4 zijn eigen ruimte om dingen op te schrijven.

Doel:
voorkennis activeren

Voorbeelden die u kunt doen met de placemat:

- geef een beschrijving van het woord;
- noem de belangrijkste kenmerken van de hoofdpersoon;
- voorspel hoe het verhaal af kan lopen;
- welke vermenigvuldigen hebben als antwoord 60;
- wat vind je belangrijk om te onthouden van ... vulkanen?

2. Flitsen

Bij de werkvorm flitsen draait het erom dat tweetallen elkaar helpen.

Doel:
Het stellen van gesloten vragen,
automatiseren van feitenkennis en sociale
vaardigheden (hulp geven, hulp vragen).

De leerkracht leert de leerlingen een bepaalde vaardigheid, bijvoorbeeld de tafel van 6. Dan deelt hij/zij flitskaarten uit, waarbij aan de ene kant de som staat en aan de andere kant het antwoord. Het is het handigst als elke leerling een eigen setje maakt. De kinderen gaan in tweetallen zitten. De één leest de tafelsom voor, de ander noemt het antwoord. Als het goed is, krijgt hij het kaartje. Als het antwoord fout is, dan gaat het kaartje onderop de stapel. Dit gaat net zo lang door tot de leerling de hele stapel heeft. Daarna wisselen de kinderen van rol.

Voorbeelden:
- moeilijke woorden lezen/schrijven;
- woordbetekenissen;
- tegenstellingen;
- tafels;
- hoofdrekenen;
- topografie;
- jaartallen bij geschiedenis;
- feitenkennis bij bijvoorbeeld biologie.

Beschikbare materialen:
- kwismeester van Alles telt 2
- Veilig en Vlot van Veilig Leren Lezen
- Vloeiend en Vlot van Estafette

3. Wandel - wissel - uit

Alle leerlingen verspreiden zich onafhankelijk van elkaar in het lokaal. Als de leerkracht 'Sta stil' roept of het signaal klinkt, dan stopt iedereen. Elke leerling vormt een duo met degene die het dichtst bij staat. De leerkracht stelt een vraag of geeft een opdracht. De duo's wisselen hun antwoorden uit. Deze werkvorm lijkt erg op de binnen- en buitencirkel. De tijdsduur is ongeveer vijf minuten.

Doel:

luisteren en informatie uitwisselen

Te gebruiken bij:

- begeleide inoefening
- zelfstandige verwerking
- reflectieopdracht

Tips:

- de werkvorm moet niet te lang duren (max. 10 minuten);
- zorg voor voldoende ruimte (bijv. speellokaal);
- u kunt muziek gebruiken en deze stopzetten;
- maak de afspraak dat ze telkens een nieuw tweetal maken.

Taalles (groep 5)

Een taalles met leerdoel 'je leert woorden in alfabetische volgorde zetten' kunt u hierop toepassen. U laat leerlingen door de klas lopen, zegt stop. Leerlingen maken tweetallen en u laat op het digibord zien: stappen, strikken, springen. Geef de opdracht zet in alfabetische volgorde.

Rekenles (groep 4)

Een rekenles met leerdoel 'klokkijken, een uur en een half uur' kunt u ook toepassen. U laat leerlingen door de klas lopen, zegt stop. Leerlingen maken tweetallen en u laat op het digibord een klok zien. Geef de opdracht samen te bepalen hoe laat het is.

Rekenen

U kunt deze werkvorm voor verschillende rekendoelen uitvoeren. Veel leerkrachten beschikken over een digibord waarbij u bijvoorbeeld ook breuken kunt tonen, procenten, staartdelingen etc. Al deze opdrachten kunt u toepassen. Voordeel van deze werkvorm is dat leerlingen even kort bewegen, mogen praten, nadenken en overleggen. Een nadeel kan zijn dat u weinig ruimte hebt in het lokaal. Houd de oefening kort en maak duidelijke afspraken.

Zaakvak

Bij zaakvakken kunt u deze werkvorm ook toepassen. U kunt namelijk een ontdekvraag stellen aan de start van uw les. De vraag kan overeenkomen met een vraag voor de placemat. Een voorbeeld van Argus Clou groep 7: 'Hoe werd je rijk in de ijzertijd?'

4. Denken - delen - uitwisselen

1. De leerkracht stelt een vraag of geeft een opdracht.
2. De leerlingen denken individueel na over het antwoord.
3. De leerlingen delen in tweetallen hun antwoord.

Doel:

gelijkwaardige inbreng in een gesprek;
leren van elkaar;
overleggen.

Te gebruiken bij:

alle vakken
open vragen
mening geven
activeren voorkennis

Rekenen

Zet uw leerdoel op het bord. Geef vervolgens een eenvoudige voorbeeldsom (die u later in de instructie gaat uitleggen). Laat leerlingen individueel nadenken, vervolgens het antwoord delen en wissel klassikaal uit.

Een voorbeeld kan zijn dat u een klok laat zien, waarvan leerlingen de tijd moeten bepalen. U kunt een breuk laten zien, een vorm, een meetlint, een tafelsom etc. Maak gebruik van de voorbeelden uit uw rekenles.

Overig

- Wie was de hoofdpersoon in dit verhaal?
- Wat is het onderwerp?
- Wat is lidwoord in deze zin?
- Hoe kun je dit probleem oplossen?
- Wie heeft Amerika ontdekt?

5. Om de beurt

1. De leerlingen vormen tweetallen.
2. De leerkracht stelt een multiple choice vraag.
3. De leerlingen geven om de beurt antwoord aan elkaar.
(ze proberen zoveel mogelijk antwoord te bedenken)
4. Een aantal leerlingen delen antwoorden in de groep.

geschikt voor:

open vragen, met veel antwoorden
overeenkomsten en verschillen, oplossingen
taal, rekenen, creatieve vakken, zaakvakken
begeleide oefening
zelfstandige verwerking
reflectie

Doel:

open vragen, met veel antwoorden
overeenkomsten en verschillen, oplossingen
taal, rekenen, creatieve vakken, zaakvakken
begeleide oefening
zelfstandige verwerking
reflectie

5. Om de beurt

Een werkvorm bij het vakgebied lezen

Leerlingen zitten in tweetallen en lezen om en om.

Na het lezen vatten ze kort samen wat ze gelezen hebben. Op deze manier onthouden ze de gelezen tekst en versterken ze het begrip van de gelezen tekst. De leerkracht verdeelt het tweetal in A en B, geeft de leestijd aan of de hoeveelheid tekst die gelezen moet worden.

1. Leerling A leest hardop terwijl leerling B luistert
2. Leerling B vat samen wat hij zojuist gehoord heeft zonder direct te verwijzen naar de tekst.
3. Leerling B leest hardop terwijl leerling A luistert
4. Leerling A vat samen wat hij zojuist heeft gehoord zonder direct te verwijzen naar de tekst.
5. Leerlingen gaan door met het om de beurt lezen en samenvatten.

- pak om de beurt een letter en maak een woord;
- een woordketting maken;
- voorwerpen noemen die meer dan 100 kg wegen;
- zoveel mogelijk sommen met de uitkomst 1 ó;
- manieren om van A naar B te gaan (op de plattegrond);
- zoveel mogelijk dieren met de letter ...;
- zelfstandig naamwoorden noemen met de letter ...;

Tips:

- De leerkracht kan de leerlingen een zandloper geven: hoeveel woorden, sommen etc. hebben de tweetallen samen in 1 of 2 minuten bedacht?
- Bij een oneven aantal leerlingen wordt een drietal gevormd.
- Om de beurt wordt ook gebruikt als kinderen samen een activiteit doen waarbij ze met voorwerpen werken, bijvoorbeeld een puzzel maken of werken met een leerspelletje, blokjes, kaartjes enzovoort. Dit soort activiteiten kunnen kinderen goed samen doen door om de beurt een handeling te verrichten.

6. Genummerde hoofden

Alle kinderen in het groepje krijgen een nummer. De leerkracht geeft een opdracht, waar aan het eind iedereen een antwoord op moet weten. Elke leerling denkt voor zichzelf hierover na en schrijft het antwoord op. Daarna vertellen ze om de beurt hun antwoord aan de andere groepsleden. Ze overleggen wat het juiste antwoord is, dit moet elke leerling aan het einde weten. Tenslotte noemt de leerkracht een nummer. In elk groepje heeft het kind met dat nummer de taak om aan de klas te vertellen wat hun groepsantwoord is. De tijdsduur is ongeveer 5 minuten.

Doel:

overleggen en overeenstemming bereiken.

Voorbeelden:

- Wat betekent het woord?
- Wat is symmetrie?
- Wat was de VOC?
- Is 1 ml meer of minder dan 1 dl?
- Welke tafelsommen hebben als antwoord?
- Op welke manieren kun je ... uitrekenen?

Tips:

U kunt er een wedstrijd van maken door te kijken wie de meeste antwoorden goed heeft.

U kunt daarnaast kiezen voor variatie in de wijze waarop antwoord wordt gegeven. Dit kan zijn via een tablet (indien deze aanwezig is), schrijven op het (digi)bord, hardop zeggen.

7. Binnenkring - buitenkring

De werkvorm binnencirkel-buitencirkel, ook wel binnenkring-buitenkring genoemd, kan worden gebruikt bij een opdracht in tweetallen. Leerlingen krijgen de opdracht te praten over een specifiek onderwerp. Op de volgende pagina worden de stappen van deze werkvorm toegelicht.

Doel:

actualiseren van voorkennis, oriëntatie op en introductie van een onderwerp. Informatie kiezen, verzamelen, inventariseren en uitwisselen. Het inoefenen en herhalen van een (nieuwe) vaardigheid.

Stap 1:

De leerkracht vormt 2 cirkels/kringen.
De leerkracht vormt tweetallen. Binnen een tweetal is een leerling nummer 1 en de ander nummer 2.
De nummers 1 vormen een cirkel, de nummers 2 zoeken hun partner en gaan erachter staan. De nummers 1 draaien zich om, kijken naar hun 'partner', de nummers 1 zijn de binnencirkel.

Stap 2:

Uitwisselen van informatie.
De leerkracht stelt een (bij voorkeur open) vraag of geeft een opdracht waar de leerlingen over gaan praten. De nummers 1 antwoorden, de nummers 2 luisteren. Het is ook mogelijk dat de leerlingen zelf vragen bedenken en aan de ander stellen.

Stap 3:

Wisselen van rol.
De leerkracht zegt "wissel" en de nummers 2 antwoorden, de nummers 1 luisteren.

Stap 4:

De leerlingen roteren.
De leerkracht geeft een opdracht als:
"De buitenkring draait 3 plaatsen met de klok mee, dan vind je je nieuwe partner".

"Geef elkaar de rechterhand en draai daarna met de rechterschouder naar elkaar toe. De leerlingen in de buitencirkel schuiven zo 5 plaatsen op. Degene waar je nu tegenover staat telt niet mee. Geef ieder klasgenootje die je tegenkomt een 'high five' (handen tegen elkaar op schouderhoogte). Bij iedere handklap tellen we hardop".

Lukt deze laatste werkvorm goed, dan kunt u ook variëren door met beide cirkels te draaien.

Stap 5:
Terugkoppelen.

Na het uitvoeren van deze werkvorm is het belangrijk om klassikaal terug te koppelen. Wat viel op in gegeven antwoorden, wie stelde een goede vraag?

8. Mix - koppel

Mix

Iedereen krijgt een stuk tekst. Vervolgens loopt ieder met de tekst rond en zoekt een maatje. Zodra de leerkracht het aangeeft heeft ieder in zijn tweetal om de beurt een vraag aan de ander. Na het gegeven antwoord worden de kaartjes uitgewisseld. De leerlingen lopen opnieuw rond en de werkvorm wordt opnieuw uitgevoerd.

Koppel

Vervolgens worden kaarten niet meer uitgewisseld. Zoek nu degene die een kaart heeft die bij jou past. Bijvoorbeeld koe bij kalf, schaap bij lam, hond bij puppy. Dit wordt je duopartner bij een opdracht.

Doel:

kennis oprispen;
leren van elkaar;
tweetallen maken.

Extra werkvorm: Lees en beschouw

Een werkvorm bij het vakgebied lezen

De leerlingen, in tweetallen, lezen en stellen vragen aan elkaar om zo de aandacht en het begrip te versterken. De leerkracht verdeelt het tweetal in A en B, geeft de leestijd aan of de hoeveelheid tekst die gelezen moet worden.

1. Leerling A leest hardop terwijl leerling B luistert.
2. Leerling A stelt één of meer vragen aan B over hetgeen dat hij zojuist gelezen heeft, " waar speelde het verhaal zich af?"
3. Leerling B beantwoordt de vragen.
4. Leerling A bevestigt of coacht. Wanneer het antwoord goed is bevestigt leerling A dit. Wanneer de vraag fout is coacht leerling A en verwijst hierbij naar de bewuste passage in de tekst.
5. Wisseling van de rollen. Leerling B leest en stelt de vraag/vragen aan leerling A.

Sociale vaardigheden

Als 2^e doel in de les stellen

Hieronder een stappenplan voor het vaststellen van de te leren vaardigheid: *hulp geven, hulp vragen*

1. verhelderen, met voorbeelden uit het dagelijkse leven van kinderen;
2. bespreken van het waarom, de voordelen om de vaardigheden te beheersen.
3. voorbeelden laten zien: illustreer de vaardigheden nogmaals, laat zien hoe het tegenovergestelde eruit ziet.
4. concreet maken;
5. oefenen als 2e doel van de les;
6. observeren en nabespreken;
7. jezelf afvragen ben ik een goede helper?

Ziet er uit als:	Klinkt als:
<ul style="list-style-type: none">- Reageer vriendelijk als de ander je hulp vraagt- Luister goed om te achterhalen wat het probleem is- Vraag uit jezelf of je kunt helpen- Voordoen en hardop vertellen helpt- aanmoedigen en complimenten geven	<ul style="list-style-type: none">- ja hoor, ik wil best helpen- Weet je niet hoe je moet beginnen?- Wil je dat ik help?- Ik zal het voordoen en erbij vertellen wat ik doe.

Rollen binnen het cooperatief leren: <http://www.jufinger.nl/rollen-cooperatief-leren-danbo/>

Kaartjes printen